

BIOGRAPHICAL ALCHEMY IN RODICA BRAGA'S AUTOFICTION, ANUL 2000. SIMPLE EXERCIIII DE SINCERITATE

Sorina-Maria Victoria

PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: This essay aims to shed some light on the works of a discreet, but complex personality of contemporary Romanian literature, Rodica Braga, whose creations reveal a never ceasing biographical alchemy, from confession and self-expression to self-fictionalization. We will thus attempt to interpret these identity games and try to establish the relation between the writer and the fictional alter-ego through Autofiction, the most personal form of egocentric literature, a textual-hybrid that came to light to complete a literary void, the open space between autobiography and fiction, where the writer assumes a multiple role, as a character, narrator and author, as Rodica Braga does in her autofiction, Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate.

Keywords: autofiction, confession, self-fictionalization, self-expression, life writing.

Cine creează se creează pe sine în primul rând...¹

Rodica Braga

Rodica Braga, personalitate complexă a literaturii române a reușit, de-a lungul unei vieți dedicate scrisului, să-și moduleze „vocea” după regulile armonice ale prozei, dar și ale poeziei, în egală măsură. Opera autoarei reușește să surprindă nu doar prin profunzimea mesajului și prin insolitul limbaj metaforic, prezent atât în proză, cât și în poezie, ci și prin prolifică activitate, Rodica Braga fiind ceea ce s-ar putea numi *o scriitoare deplină*², ale cărei creații îmbracă diverse „forme” de expresie, reușind nu doar să treacă, cu ușurință, de la poezie la roman, dar scrie și jurnal – *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate* (2005) -, literatură pentru copii: *Prietenii lui Arthur* (1986), *Împăratul vrăjitor sau Poveste cu un lup*

¹ Rodica Braga, *A fi bărbat și a fi femeie, iată două moduri diferite de a ființa*, în Mihaela Ursa (coord.), *Divanul scriitoarei*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010, p. 33.

² După ce devine apreciată de către public pentru proza sa de factură psihologică care cuprinde titluri ca: *Nisipul memoriei* (1978 roman premiat de Asociația Scriitorilor din Sibiu), *Dincolo de dragoste* (1979), volumul de schițe și nuvele, *Eternități de-o clipă*, (1982), *Singurătatea pământului* (1985 singurul său roman cu tentă socială și cu o viziune realistă), *Maia* (1988), *Fluturile negru* (1994), *Și va fi ziua a opta...* (2001), *Adagio* (2007), care primește Premiul Cartea Anului 2007 al filialei Sibiu a Uniunii Scriitorilor din România, *Vară de sidef* (2010), dintr-o absolută întâmplare, prozatoarea se descoperă și în postura de poetă, cu toate că era ușor de intuit o sensibilitate poetică prezentă în proza sa, o dată cu răspunsurile oferite poemelor trimise de către Mircea Ivănescu, și care se vor concretiza în anul 1986 în volumul *Commentarius perpetuus*. Această „întâmplare” nu va rămâne una singulară, întrucât autoarea va publica un alt volum de versuri în 1995 *Neliniștea cuvintelor*, urmat de *A doua neliniște* (1997), *Stacojiu* (2000), *Visul bufniței* (2003), *Commentarius perpetuus 2*, în colaborare cu Mircea Ivănescu, (2003), *Făptura de raze* (2007), *Senin ca-n ou* (2009), *Picătura de arsenic* (2015), *Timp în derivă*, (2016), *Trupul de fum al zilei*, (2018). Între roman și poezie, autoarea a mai publicat și basmul *Împăratul vrăjitor sau Poveste cu un lup alb*, carte pentru copii (1990), volumul de secvențe biblice repovestite, *Ce povestesc icoanele*, (1991) și pseudo-jurnalul/ autoficțiunea, *Anul 2000, simple exerciții de sinceritate*, (2005). Rodica Braga e prezentă și în volume colective: *Poezia contemporană sibiană*, volum colectiv, cu ilustrații de Ștefan Orth, (2007), *Voices of contemporary Romanian poetry*, (2007), *Visteriile cetății, 18 poeți sibieni*, volum colectiv bilingv, (2008), *Piața aurarilor*, (2009), *Eternități de o clipă*, (2010), *Puncte de reper*, (2011), *Antologie de poezie română contemporană*, vol. 1, (2013) și *Transilvania din cuvinte*. O antologie alcătuită de Irina Petraș, (2017).

alb (1990) sau text religios: *Ce povestesc icoanele* (1991) care cuprinde secvențe biblice repovestite de către autoare.

De-a lungul timpului, scrisul a devenit pentru Rodica Braga, o extensie a sinelui, după cum afirmă aceasta: „scrisul nu este decât ceea ce ești tu însuși”³, creațiile autoarei dezvăluindu-ne o neostoită multiplicare a figurii auctoriale, atât poezia, cât și proza sa reușind să se întrepătrundă, toate fiind parte a unui proiect colorat în nuanțe profund autobiografice.

Imaginarul creației Rodicăi Braga presupune integrarea intrinsecă și distilarea sâmburelui autobiografic în retorta creatoare prin instrumente subtil mânuite precum: rostirea de sine, confesiunea nedisimulată a eului său intim, dar și ficționalizarea de sine prin ființarea alternativă a creatoarei într-o realitate ficțională, toate acestea dând naștere unei insolite alchimii biografice.

Acest parcurs *ființial* în care *scrierea cu sine* și *scrierea de sine* devine mai mult decât o vocație sau un crez personal, ia naștere în mod „oficial”, (căci, cu siguranță, această „necesitate” a existat în stare latentă cu mult timp înainte⁴) în 1972, când Rodica Braga debutează editorial cu volumul de schițe și nuvele, *Sângele alb al pietrelor*. Acest joc de-a scrisul vieții și al recreării propriei existențe e evident încă din acest prim volum al autoarei, *Sângele alb al pietrelor* reușind să dezvăluie „disponibilitatea pentru proza de analiză psihologică”⁵ și să devoaleze „reușite sondări ale eului, surprinzând momentele de interiorizare tensionată, când nu mai știi «unde e ființa ta și cine ești tu»”⁶ [s.n. S.V.], o contopire perfectă între *ființa creatoare* și *ființa de hârtie*.

Rodica Braga reușește prin puterea cuvântului să redea traducerea fidelă a propriilor semne interioare, printr-un nou gen de scriitură, în care autobiograficul se recrează după chipul și asemănarea ficțiunii, iar autorul se deghizează într-un personaj, care plutind undeva în siajul amintirilor, se insinuează într-un spațiu ficțional ce oglindește propria-i realitate reinterpretată. Printr-o abordare autobiografică oblică atât proza, cât și poezia sa se focalizează pe strategii de (auto)ficționalizare, având ca miză nu doar oglindirea în text, ci și plonjarea în ficțiunea eului, prin diverse ego-ipostaze create în jurul acestuia. Dacă ne amintim afirmația Hertei Müller: „pentru mine, omul e literatura lui”⁷, coroborat cu mărturisirea autoarei care primește valențele unui crez personal, scrierile Rodicăi Braga ni se dezvăluie ca cea mai intimă confesiune, un act de o profundă comunicare/ cuminecare, livrat într-o manieră scriptică, în care autorul se *întrupează* într-un tip de narator cu suflet, dar și trup, situând, astfel, întreaga sa creație undeva la granița confesiunii cu autoficțiunea. În cazul Rodicăi Braga autoficțiunea nu e istoria imaginară a unui „eu-autor”, ci realitatea ficțională a autoarei însăși transpusă în pagini de literatură cu sine însăși, un eu multiplu privit prin lentila ficțiunii, care se creează și recrează, ca într-un joc postmodernist, încercând să-și trăiască scrisul și lumea creată prin scris, tocmai pentru a-i descoperi sensul.

³ Rodica Braga *apud* Sonia Elvireanu, *Rodica Braga: Reprezentarea interiorității – critică literară*, București, eLiteratura, 2014, p. 5.

⁴ Autoarea însăși dezvăluie într-un interviu faptul că imboldul sau această propensiune spre scris s-a întâmplat încă din copilărie, „de foarte timpuriu [...] în jurul vârstei de 11 ani, când cea mai mare bucurie sau cel mai bun joc al meu a fost scrisul”. Rodica Braga în *Dialog pe tema „Între intenția autorului și interpretare”* (Interviu realizat de Gabriela Chiciudean cu romanciera Rodica Braga) în „Discobolul”, serie nouă, anul IX, nr. 97-98-99 (103-104-105), 2006, p. 86.

⁵ Eugen Simion, (coord.), *Dicționarul general al literaturii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004, p. 639.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Simona Popescu, *Lovitura aceea între umeri și gât – întâlniri cu Gellu Naum*, interviu realizat de Dan Stanciu, în „Dilemateca”, anul VI, nr. 65, octombrie 2011, disponibil la <https://dilemaveche.ro/sectiune/dilemateca/articol/lovitura-aceea-intre-umeri-si-git-intilniri-cu-gellu-naum>, accesat la 05.06.2019.

Dorința autoarei de a fi una cu ceea ce scrie - „scrisul nu este decât ceea ce ești tu însuși”⁸ își face simțită prezența cel mai pregnant în pseudo-jurnalul⁹ întâlnirilor autoarei cu sine, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, jurnal-palimpsest al eurilor trecute și actuale, care reia „tema personală” a suprapunerii autorului cu personajul, ca într-un joc de învăluiri-dezvăluiri a metamorfozelor identitare.

Ficțiune diaristică, mai degrabă decât jurnal propriu-zis, care pune accent pe exteriorizarea interiorității prin scriitură și nu pe conținut epic, întrucât autoarea nu notează cu minuțiozitatea specifică genului diaristic fapte exterioare, ci însemnează impresii, stări și trăiri, creând o proză care respiră lent, lentoarea și zăbovirea fiind necesare pentru ca autoarea să reușească să (ne) se surprindă în reverii nostalgice. În interiorul acestei rame diaristice se regăsește o pestriță galerie de diverse „specii”, de la notații cotidiene: „A doua zi de Paști, 1 mai 2000 [...] stau pe balcon și scriu aceste nimicuri”¹⁰, reflecții: „Citind, mă gândesc cât de încăpător este scrisul. Poate cuprinde absolut orice. Ei, bine, atunci de ce îmi este așa de greu să-l reiau?”¹¹ la impresii încărcate de senzații: „mă las fascinată de luciul apos-diamantin al tuturor copacilor în lumina dimineții. Stau pur și simplu la soare și ascult zarva păsărilor, în vreme ce, deasupra, cerul își întetește seninul sau și-l lasă mânjit de o pulbere vag albicios-lăptoasă”¹², punct de plecare pentru flash-uri ale memoriei: „doar când eram copil mă risipeam astfel, timpul neînsemnând nimic pentru mine atunci”¹³, toate transpuse pe fondul unor autentice „exerciții” de dezvăluire a propriei interiorități și nu numai, textul fiind presărat și cu savuroase portrete de familie (ale copiilor, ale părinților, ale bunicilor), o proză puternic încărcată de o sensibilitate poetică și care împrumută esențele poeziei, acest insolit text fiind, în mod evident, creația unui poetician preocupat în egală măsură de profunzimea mesajului, dar și de forma de expresie.

Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate e o autoficțiune bazată pe evenimente reale, în care verosimilitatea e întreținută de frânturi de viață absolut palpabile și care reprezintă punctul de pornire pentru o realitate imaginară, trăită de un autor-narator-personaj chiar în momentul scrierii și pentru care viața „scripturală” e pretextul căutării de sine sau a „cercetării interioare”¹⁴, după cum descrie însăși autoarea. Protejat de umbrela ficțiunii, imposibilul devine posibil pentru cel care își trăiește prezentul imediat, prin scris, desfășurat sub ochii cititorului prin „trucuri” narrative precum: utilizarea prezentului narațiunii, acțiunea desfășurându-se între „un aici” și „un acum” (aceste repere spațio-temporale devenind ușor de recunoscut), digresiuni, fluxul conștiinței, realitatea propriei conștiințe prezentându-se ca unica realitate pentru cititorul sedus de dorința personajului „real-ficțional” de a i se dezvălui cum doar prin intimitatea scrisului o poate face. Însă autoficțiunea nu este doar egocentrică, narcisistă, exhibiționistă, e și dorința și cazna pornirii în căutarea de sine, călătorie la care devine părtaș și cititorul voyeurist, amăgit de plăcerea de a pătrunde în intimitatea celuilalt și în investigarea non-spațiului dintre identitatea reală și cea ficțională. Am considerat limitele celor două identități un non-spațiu întrucât omonimia onomastică nu implică, în mod obligatoriu, o relație de *ipseitate* la nivel de suprapunere absolută a personajului-autor-narator, iar identitatea nominală nu înseamnă și împărtășirea unei identități reale, cu alte

⁸ Rodica Braga *apud* Sonia Elvireanu, *Op. cit.*, p. 5.

⁹ Numim *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate* pseudo-jurnal întrucât, deși e o scriere despre sine, nu are caracterul unui jurnal care să respecte cu strictețe o cronologie, textul curgând ca un flux continuu de stări și sentimente.

¹⁰ Rodica Braga, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005, pp. 5-9.

¹¹ *Ibidem*, p. 6.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Rodica Braga în *Dialog pe tema „Între intenția autorului și interpretare”* (Interviu realizat de Gabriela Chiciudean cu romanciera Rodica Braga), în „Discobolul”, serie nouă, anul IX, nr. 97-98-99 (103-104-105), 2006, p. 84.

cuvinte, viața ficțională nu corespunde cu cea reală. E ceea ce însăși Rodica Braga mărturisea într-un interviu: „scriu într-un acord cu cineva care este în mine și care vede lucrurile puțin altfel decât mine, eu nu sunt cea de acum cu cea care scrie”¹⁵. Am putea numi acest „proces” o creare a dublului fictiv al autorului, întrucât conceptul de sine în formă autobiografică și autoficțională nu proclamă unicitatea instanței creatoare, ci o interpretare multiplă a conceptului de sine, în sensul în care nu există o unică și unitară direcție în a nara o existență, ba chiar dimpotrivă, există o multitudine de fațete care merită să fie povestite și repovestite. Astfel se ajunge la o ficționalizare de sine și chiar la o recreare a propriei vieți și identități, surprinsă într-o largă paletă de ipostaze ființiale, datorate inventării de sine, o tendință absolut imperativă într-o epocă în care autorul își proclamă un rol din ce în ce mai vizibil, după ce Roland Barthes îi hotărâse sfârșitul.

E acel joc al livrării de sine în și prin scris, „când nu mai știi «unde e ființa ta și cine ești tu»”¹⁶, care își face simțită prezența încă din volumul de debut al autoarei, dar care în acest volum devine ostentativ, așa cum mărturisea Rodica Braga în cele câteva cuvinte rostite cu ocazia lansării acestui volum (7 martie 2005): „Aici, în această carte, predomină poate ostentația etalării eului. A eului ajuns la un ceas de limpezire, când toate se cer inventariate, așezate, catalogate. De data aceasta sunt personajul declarat al scrierii mele, ceea ce n-aș fi putut fi până acum, fie și numai pentru faptul că nu aveam limbajul necesar în care să mă înveșmântez”¹⁷. E ineditul care o surprinde chiar și pe autoare, cu toate că această prezență era pregnantă și în scrierile anterioare, dar într-un mod mai subtil, după afirmațiile Rodicăi Braga: „Eram în cărțile mele la modul inconștient, oarecum pur și neostentativ”¹⁸, această *cutezanță* de a deveni personajul propriilor scrieri fiind pentru autoare imposibil de numit sau definit: „Nu aș ști cum să numesc și să definesc această carte. Poate că nu este decât forma pe care însuși scrisul a modelat-o din exact *interioritatea mea scriindă*. Poate că e, așa cum spune Nietzsche, «Cartea devenită aproape un om»”¹⁹ [s.n. S.V.].

Îndrăznim să încadrăm această ficțiune a ipseității, catalogată drept un pseudo-jurnal²⁰, în categoria scrierilor pe care unul dintre teoreticienii-pionieri ai „genului”, Vincent Colonna, le numește autoficțiuni biografice²¹, acele „opere literare prin care un scriitor își inventează o personalitate și o existență, păstrându-și, în tot acest timp, *identitatea reală*

¹⁵Rodica Braga în interviul *Doi oameni la lună – Rodica și Mircea Braga*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=hoTeA5O0lak>, accesat la 16.08.2019.

¹⁶Eugen Simion, (coord.), *Op. cit.*, p. 639.

¹⁷Rodica Braga, Cuvânt rostit cu ocazia lansării volumului *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005 (7 martie 2005), disponibil la <http://www.dspace.bjstrasibiu.ro/bitstream/123456789/174/1/004.Braga.pdf>, accesat la 19.08.2019.

¹⁸*Ibidem*.

¹⁹*Ibidem*.

²⁰Autoarea însăși mărturisește într-un interviu că *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate* „are un conținut... care s-ar putea numi jurnal, dar nu este jurnal. Pe formula unui jurnal și nu, totuși. Este vorba despre un segment al anului 2000, dintre mai și sfârșitul anului 2000, timp în care am făcut tot felul de considerații despre aplecarea mea spre scris, despre ce a însemnat scrisul pentru mine, ce a însemnat familia, ce au însemnat copiii, ce a însemnat fiecare lectură, deci un fel de cercetare interioară. Nu, nu l-aș numi jurnal. (Rodica Braga în *Dialog pe tema „Între intenția autorului și interpretare”*, art.cit., p. 84).

²¹Autoficțiunea biografică apare definită în studiul lui Vincent Colonna astfel: „L'écriture est toujours le héros de son histoire, le pivot autour duquel la matière narrative s'ordonne, mais il affabule son existence à partir de données réelles, reste au plus près de la vraisemblance et crédite son texte d'une vérité au moins subjective — quand ce n'est pas davantage.” Vincent Colonna, *Autofiction & autres mythomanies littéraires*, ed. cit., apud Luz Elena Herrera Zamudio, *La autoficción en el cine. Una propuesta de definición basada en el modelo analítico de Vincent Colonna*, tesis doctoral, Universidad Autónoma de Madrid, 2007, p. 93.

(numele său real)²² [s.n. S.V.]; astfel, scriitorul este și eroul poveștii sale, dar își ficționalizează existența pornind din fapte reale și se menține, în acest fel, mai aproape de probabilitate și creditează textul cu un adevăr mai puțin subiectiv decât în celelalte tipuri de autoficțiuni prin așa-numitele „efecte de real”. Colonna atrage atenția asupra diferențelor dintre autoficțiunea biografică și romanul autobiografic și memoriile, care au la bază, mai degrabă, principiul sincerității și nu pe cel al subiectivității. Cititorul trebuie să fie capabil să recunoască în autoficțiunea biografică „falsul-adevăr”, în care autorul își creează un alter-ego, are loc o mutație a scriitorului – persoana reală - într-un personaj fictiv, căruia îi acordă o mai mare libertate de exprimare. Construindu-și propria sa legendă, scriitorul adoptă o postură echivocă, ambivalentă și, chiar, paradoxală, în care ficțiunea (plăsmuirea) și adevărul sunt părți egale ale mitului personal, adevărul fiind umbrat de ficțiune, iar ficțiunea primind valențe de adevăr, întrucât nu adevărul faptelor contează, ci efectul literar căutat și așteptat.

Rămâne de stabilit în ce măsură sunt respectate în *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, cele două tipuri de protocoale, pe care Vincent Colonna le consideră condiții *sine qua non* pentru încadrarea unei scrieri în această categorie textuală. E vorba despre *protocolul nominal* și toate variațiunile sale prin care se înțelege identitatea onomastică pe care o împart atât autorul, cât și unul dintre personaje (fie el e personaj principal sau nu) și *protocolul modal* care desemnează toate elementele textuale sau paratextuale care sunt valabile pentru afirmarea ficțiunii sau a referențialității, adică a veridicității. În primul caz, protocolul modal e unul ficțional, iar în cel de-al doilea, un protocol modal referențial²³.

Protocolul nominal nu rezidă numai în echivalența stabilită direct sau indirect, între autor și unul dintre personaje, prin intermediul unui nume propriu sau a unui pseudonim, ci într-o relație de omonimie între numele „auctorial” (numele autorului) și numele „actorial” (numele unuia dintre personaje). Termenul de omonimie este unul justificat deoarece numele autorului și al personajului cu toate că au aceeași formă, nu au același înțeles, nu pretind că ar desemna cu adevărat aceeași persoană. Această condiție este necesară și, uneori, chiar suficientă pentru realizarea protocolului nominal, omonimia onomastică fiind singurul criteriu riguros și indiscutabil pentru a distinge cazurile în care are loc o *ficționalizare de sine* a unui scriitor în una sau mai multe din lucrările sale. Ca să putem vorbi de autoficțiune, este necesar ca autorul să își pună în joc propriul nume, propria identitate, ceea ce implică mai mult decât niște asemănări și afinități cu unul dintre personajele sale.

Împrumutând unui personaj propriul său nume, un scriitor își implică la nivel afectiv, dar și simbolic propria persoană, sinele profund, după cum afirmă și Rodica Braga: „cel care scrie se ipostaziază pe sine cel în devenire în ceea ce scrie, pe sine și visele sau fantasmalele lui investite cu puterea de a estompa realitatea și de a ne purta mai departe de ea, într-o lume a esențelor, a descoperirii de sine, a acelei ființe îmbogățite care devine fiecare din noi prin simpla autodepășire”²⁴. Acest protocol nominal este îndeplinit nu doar în privința autoarei, Rodica Braga proiectându-se pe sine și în celelalte personaje ale sale, dar aici, în *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, numele „auctorial” apare într-o perfectă relație de omonimie cu numele „actorial” și nu doar în cazul său, ci și al celorlalți membri ai familiei, porniți, astfel, împreună într-o plimbare prin *pădurea narativă*. E și pătrunderea lectorului într-o lume real-ficțională, devoalată nu de către Rodica Braga însăși, ci de către dublul său fictiv, care își reclamă dreptul de a *ființa* prin intermediul scrisului, existența acestui alter-ego fiind determinată de actul creator, devenind, astfel, personajul care respiră exclusiv prin porii de hârtie, după cum mărturisește autoarea: „Când scriu (și fac asta cu același sentiment de la 11 ani) încetez să trăiesc eu, Rodica, dau locul unei entități care mi-e și nu mi-e familiară, mă las

²² Vincent Colonna, *L'autofiction, essai sur le fictionalisation de soi en Littérature*, disponibil la <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00006609/document>, accesat la 05.01.2019, p. 30.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Rodica Braga, Cuvânt rostit cu ocazia lansării volumului *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, art.cit.

golită, ocupată, folosită, umplută la maxim cu impresii și gânduri despre care înainte nici nu știam [...] și ajung să cred că eu, cea obișnuită, nu sunt o parte a clarviziunii spontane, instantanee, ci doar forma întâmplătoare în care ea, clarviziunea, se întrupează, așa cum floare explodează neașteptat²⁵. Regăsim aici dialectica celor două tipuri de identitate „mêmeté” (identitatea sinelui văzută ca permanență în timp) și „ipseité” (eul discontinuu, cu o evoluție adesea impredictibilă), enunțate de Paul Ricoeur în lucrarea *Soi même comme une autre*, în acest joc de-a (id)entitatea, „mêmeté”, o permanență în timp a eului, fiind echivalentul omului Rodica, „cea obișnuită”, după cum însăși se numește, iar „ipseité” e tocmai aceea „entitate” care nu poate fi definită, dar care își exercită cu ostentație dreptul de posesie asupra persoanei-personaj, reușind să-și țese existența fragmentar în interiorul propriului text, devenind la propriu ceea ce numim o *ființă de hârtie*.

Recuperarea identității e posibilă prin scris, căci conștiința păstrării sinelui se face în povestire, iar autoarea devine, în același timp, și lector și scriptor al propriei vieți – „o istorie pe care și-o povestește sieși despre sine”²⁶ -, având toată îndreptățirea să afirme *sunt ceea ce scriu despre mine*, deoarece povestirea biografică permite, după cum crede Ricoeur, „articularea părții instabile a identității cu componenta «mêmeté» pentru a constitui identitatea personală”²⁷.

Scrisul, (*scrierea de sine și despre sine*) ni se dezvăluie în acest context ca un suprapersonaj al acestei ficțiuni a ipseității, devenind recuperator, cuvântul, precum un corp de cerneală, redă unitatea ființei, după cum recunoaște însăși autoarea: „De fapt, adevăratul personaj este scrisul, și îmi place să spun așa și nu scriitura, care ar putea friza făcătura, așadar scrisul, așa cum ai spune văzul, auzul, pipăitul. M-a însoțit de foarte mult timp, l-am acceptat și trăit cu onestitate, cu spaimă, cu bucurie, cu reticență, cu îndoială, m-am conformat lui, m-am confundat cu el, l-am iubit și l-am urât, dar niciodată n-am încercat până acum să-l radiografiez. Pentru că aici se naște un pericol. Acela ca, demontându-l, să te pierzi între componentele lui. Numai că, exact ca de atâtea alte ori, scrisul mi-a dat doar iluzia că sunt stăpâna lui, m-a lăsat să-l privesc, să-l cercetez la microscop, doar că tot ceea ce pare clar și indubitabil se încarcă de un fel de disperare a neclarității, a excesivului, a alunecării pe lângă, într-un cuvânt, așa cum spune tot Barthes: «...să știi că scriitura nu compensează nimic, că ea este tocmai acolo unde tu nu ești – iată începutul scriiturii»”²⁸. E ceea ce Serge Doubrovsky numea „aventura aventurii limbajului”, această ficțiune a ipseității putând fi, cu ușurință, definită, potrivit criticului francez drept „ficțiunea pe care eu, în calitate de scriitor, am decis s-o fac din mine și pentru mine, încorporând în ea, în adevăratul sens al cuvântului, experiența analizei, nu doar în privința tematicii, ci chiar și în producția textului”²⁹, acest text inedit, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, fiind, într-un mod foarte succint, descris ca o ficționalizare a realității într-un context narativ.

Acest roman diaristic, inedită ficțiune a eului, respectă și „decalogul lui Doubrovsky”, adică cele zece criterii prin care se recunoaște autoficțiunea, instrumente necesare pentru receptarea și înțelegerea acestui gen de scrieri, alături de protocoalele de lectură stabilite de Vincent Colonna. Pe primul loc se situează un indiciu referențial, care atestă importanța „identității onomastice a autorului și a eroului narator” în autoficțiune, însă indiciului referențial i se opun indicii românești, acest criteriu fiind îndeplinit – există o identitate

²⁵ Rodica Braga, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, ed. cit., p. 17.

²⁶ Paul Ricoeur, *Soi même comme une autre*, p. 191, apud Elena Claudia Anca, *Ipostaze ale corporalității în jurnalul lui Jeni Acterian*, în „INCURSIUNI ÎN IMAGINAR”, 4, *De la corpul imaginat la corpul reprezentat*, Coordonare, revizie și cuvânt înainte de Gabriela Chiciudean, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2010, p. 39.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ Rodica Braga, Cuvânt rostit cu ocazia lansării volumului *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, art.cit.

²⁹ Serge Doubrovsky, *Autobiographie / Vérité / Psychanalyse*, în „L'Esprit créateur”, XX, nr. 3, 1980, p. 96, apud Vincent Colonna, *Op. cit.*, p. 21.

onomastică între personajul Rodica și autorul Rodica Braga, iar acestui indiciu referențial i se opun indicii românești, care arată căutarea formulei narative potrivite. De asemenea, e prezentă „dorința/ impulsul «de a se dezvălui cu adevărat»”, dar și o oarecare „strategie de a influența cititorul”³⁰, făcându-l să creadă în verosimilitatea celor citite. Un alt criteriu se referă la reconfigurarea timpului linear și predilecția pentru utilizarea prezentului, dar și dorința de a relata doar fapte și evenimente reale, criteriile „decalogului lui Doubrovsky” fiind, în mare măsură, îndeplinite, în *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*.

Întreaga creație a Rodicăi Braga, dar cu precădere, această insolită ficțiune a eului, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, permite încadrarea autoarei în tagma autoficționarilor, despre care Régine Robin spunea că sunt mereu în urmărirea unor „fantomă de sine”, care își vânează „dublul”, „umbra” sau lipsa umbrei în multiplele ficționalizări de sine, fie prin autoportrete create în mod artificial, fie prin povești de viață transpuse în literatură toți autoficționarii căutând să se (re)găsească prin intermediul Altuia - străin sau ființă imaginară, un „vampir-narcis” în urmărirea cărora aceștia se află în permanență³¹.

Serge Doubrovsky afirma: „autoficțiunea poate fi un fragment al vieții [...] un mod contemporan pentru scriitor de a scrie despre el însuși”³², dar creațiile Rodicăi Braga sunt și despre recuperarea unui mod de a percepe lumea și moștenirea unei „feldeințe” păstrate în miezul ființei încă din copilărie, ca un joc de-a scrisul vieții, un scris-trăit, după cum afirma autoarea: „Eu cred că, așa cum îți trăiești viața, așa și scrii. Totul transpare în scris. Viața ta interioară se revelează în el ca într-o soluție fotografică. Toate luminile și umbrele ei vor fi acolo, imposibil de negat, de mimat. *Cine creează se creează pe sine în primul rând*, chiar, sau mai ales, cu ajutorul vieții de zi cu zi”³³ [s.n. S.V.].

BIBLIOGRAPHY

Anca, Elena Claudia, *Ipostaze ale corporalității în jurnalul lui Jeni Acterian*, în „INCURSIUNI ÎN IMAGINAR”, 4, *De la corpul imaginat la corpul reprezentat*, Coordonare, revizie și cuvânt înainte de Gabriela Chiciudean, Alba Iulia, Editura Aeternitas, 2010.

Bernard, Rachel, *Auto-fictions, I*, disponibil online la <http://lampe-tempete.fr/rachelbernard.html>, accesat la 03.03.2019.

Braga, Rodica, *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005.

Braga, Rodica, Cuvânt rostit cu ocazia lansării volumului *Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate*. Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2005 (7 martie 2005), disponibil la <http://www.dspace.bjastarasibiu.ro/bitstream/123456789/174/1/004.Braga.pdf>, accesat la 19.08.2019.

Braga, Rodica, în interviul *Doi oameni la lună – Rodica și Mircea Braga*, disponibil la <https://www.youtube.com/watch?v=hoTeA5O0lak>, accesat la 16.08.2019.

³⁰ Stéphanie Michineau, *Autofiction : entre transgression et innovation* în *Ecritures Evolutives*, éd. Presses universitaires de Toulouse Le Mirail, juin 2010, p. 17-23, disponibil la <http://www.autofiction.org/index.php?post/2010/07/17/Stephanie-Michineau>, accesat la 01.03.2019.

³¹ Régine Robin, *Le Golem de l'écriture : de l'auto-fiction au cybersoi*, Montréal, XYZ., 1998, p. 36, apud Rachel Bernard, *Auto-fictions, I*, disponibil online la <http://lampe-tempete.fr/rachelbernard.html>, accesat la 03.03.2019.

³² „L'autofiction ça peut être un fragment de vie [...] une manière contemporaine pour l' écrivain d' écrire sur soi.” Serge Doubrovsky interviu acordat lui Mélikah Abdelmoumen, anul 2011.

³³ Rodica Braga, *A fi bărbat și a fi femeie, iată două moduri diferite de a ființa*, în Mihaela Ursa (coord.), ed. cit., p. 33.

Braga, Rodica în *Dialog pe tema „Între intenția autorului și interpretare”* (Interviu realizat de Gabriela Chiciudean cu romanciera Rodica Braga), în „Discobolul”, serie nouă, anul IX, nr. 97-98-99 (103-104-105), 2006.

Colonna, Vincent, *L'autofiction, essai sur le fictionalisation de soi en Littérature*, <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-00006609/document>, accesat la 05.01.2019.

Elvireanu, Sonia, *Rodica Braga: Reprezentarea interiorității – critică literară*, București, eLiteratura, 2014.

Popescu, Simona, *Lovitura aceea între umeri și gât – întâlniri cu Gellu Naum*, interviu realizat de Dan Stanciu, în „Dilemateca”, anul VI, nr. 65, octombrie 2011, disponibil la <https://dilemaveche.ro/sectiune/dilemateca/articol/lovitura-aceea-intre-umeri-si-git-intilniri-cu-gellu-naum>, accesat la 05.06.2019.

Michineau, Stéphanie, *Autofiction : entre transgression et innovation* în *Ecritures Evolutives*, éd. Presses universitaires de Toulouse Le Mirail, juin 2010, p. 17-23, disponibil la <http://www.autofiction.org/index.php?post/2010/07/17/Stephanie-Michineau>, accesat la 01.03.2019.

Simion, Eugen, *Dicționarul general al literaturii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004.

Ursa, Mihaela, (coord.), *Divanul scriitoarei*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2010.

Zamudio, Herrera Luz Elena, *La autoficción en el cine. Una propuesta de definición basada en el modelo analítico de Vincent Colonna*, tesis doctoral, Universidad Autónoma de Madrid, 2007.